

עין משפט נר מצוה

יח א מיי פֿייל מ'ה'ל שכירות הלכה ח סמג
עשין פט טוש"ע חור"מ סי' פט
סעיף ה:

יט ב ג מ' גי שם הלכה ו טוש"ע שם סעיף ג:
כ ד מיי' שם פ"ב הלכה יב סמג שם טור שרי"ע
חור"מ סימן רלו סעיף א'
והל' כסוגיא דידן ע"ש:
כא ה מיי' שם טוש"ע שם סעיף ב:

כב ו מיי' פ"ט מהלכות טוען הלכה ב סמג
עשין לה טוש"ע חור"מ סימן רלו
סעיף ב וסימן רלו סעיף ה:

כג ז מיי' פ"ב מהלכות שכירות הלכה יב סמג
עשין טט טוש"ע חור"מ סימן רלו
סעיף ב וסימן כשבוטה בנק"מ ע"ש ופתי' המוספות:

רבינו חננאל כמסארי: ואקשינן משום דבעל הבית טרוד בפועליו ושובתו. ואפי' בקציצה בעת שטוען השכיר ב' שחי' סלעים קצצת לי בשכר ההמשכיר אומר לא קצצתי לך אלא אחת ישעב השכיר ששתים קצצת לי ויתן לו שתיים אילמה תניא בזה המוציא מחבירו עליו ההאיה. ואם יש ראיה לשכירי נוטל שתיים ואם לאו נשבע בעל הבית ונותן לו אחת. ופרקינן קציצתו דכירי לה אינשי ולא מנייש בעל הבית: אי הכי דבעל הבית טרוד בפועלי יתן לוה. לשכיר אפילו לאחר זמנו. ופרקינן חזקה אין בעה"ב עובר בכל תלין מעולה שכיר. וחזקה נמי אחריתי. דאין שכיר משהה שכרו אצל בעלים: אמר רב נחמן לא שנו שהשכיר נשבע ונוטל אלא בזמן שיש עדים ששכרו. אבל אין עדים ששכרו לעשות בפועל אצלו מתוך שיכול לומר לא שכרתוך מעולם יכול לומר לו שכרתוך ופרעתי לך שכרך. וכן א"ר יוחנן וכן אמר רב: ומקשי רבא עליה אי הכי שבוטח השומרים דכתיב (שבתות ה') תזהי בין שניהם היכי משכחת לה גימא מדיוכל לממר ליה לא היו דברים מעולם. וק"ל. דהאומר לא היו דברים מעולם כיון שאינו מודה מקצת הטענה אין עליו שבוטח יכול נמי לממר נאנסו ואין עליו שבוטח. ודחינן כגון דאפקיד ליה בעדים דלא יכול למימר לא היו דברים מעולם: ועוד אקשינן ואפילו הכי יכול לומר לו החזרתי לך פקדונך וק"ל כי המלוה בעדים אין צריך להחזיר לו בעדים וכאילו לא היו דברים מעולם הוא טוען ואין חייב שבוטח ופרקינן כשהפקיד אצלו בשטר דלא יכול למימר ליה החזרתי לך דא"ל אי הכי שהחזרת לי. שטרך בידי מאי בעי הוה לך למשקל שטרך מידי: וסלקא שמעתא שהמפקיד אצל חבריו בעדים אין צריך להחזיר לו בעדים

אבל המפקיד בשטר צריך להחזיר לו בעדים ולית הלכתא הכי אלא כרב חסדא (ל) דפשט לה (דף ט) שאפילו המפקיד אצל חבריו בשטר אין צריך להחזיר לו בעדים. ואם נאמן ובשבוטה ולא יכול למימר ליה שטרך בידי מאי בעי. מגו דאי אמר

מה:

אי הכי אפילו עבר זמנו נמי.
אע"ג דאין שייך כאן אי אמרת

בשלמא אין לחוש (א) שעדיין לא פירש שום טעם ואע"פ שפירש רב נחמן משום כדי חייו לא משמע דקאי אהא אי הכי(י):

בי מטא זמן חיוביה רמי אנפשיה ומדבר.
וא"מ ימיתנו לעולם עד למחר ואי לא מדכר יהא

שוכר זה לריך להציא ראייה ועוד אמאי עקרוה רבנן לשבוטה מצעה"ב הא כיון דמייחייב שבוטה רמי אנפשיה וי"ל כיון שהתחיל לכפור שזכ לא יודה ואין נותן לז להיות נזכר פן יהא מוחזק שקרן ועי"ל דהא חזקה דאין צעה"ב עובר על כל תלין לא מהניא אלא כי איכא חזקה צדה חזקה דאין שכיר משהא שכרו דאין שכייר משהא שכרו רב נחמן אמר שמואל לא שנו אלא ששכרו בעדים: יאבל שכרו שלא בעדים מתוך שיכול לומר לו לא שכרתוך מעולם יכול לומר לו שכרתוך ונתתי לך שכרך (ג) א"ל רבי יצחק (י)יישר וכן אמר רבי יוחנן מכלל דפלגי עליה ר"ל איכא דאמרי מישתא הוה שתי ליה ושתיק ליה ואיכא דאמרי מישהא הוה שהי ליה ושתיק ליה איתמר נמי אמר רב מנשיא בר זביד אמר רב לא שנו אלא ששכרו בעדים אבל שכרו שלא בעדים מתוך שיכול לומר לו לא שכרתוך מעולם יכול לומר לו שכרתוך ונתתי לך שכרך אמר רבי מאי מעליותא א"כ יבשבוטח שומרין דחייב רחמנא היכי משכחת לה מתוך שיכול לומר לו לא היו דברים מעולם יכול לומר לו נאנסו דאפקיד ליה בעדים מתוך שיכול לומר לו החזרתי לך יכול לומר לו נאנסו דאפקיד ליה בשטרא מכלל דתרווייהו סבירא להו יבמפקיד אצל חבריו בעדים אין צריך להחזיר לו בעדים יבשטמר צריך להחזיר לו בעדים קרי רמי בר חמא עליה דרב ששת יווישם דוד את הדברים האלה (י)בלבו דאשכחיה רב ששת לרבה בר שמואל אמר ליה תני מר מידי בשכיר אמר ליה אין תנינא (י)שכיר בזמנו נשבע ונוטל כיצד בזמן שאמר לו שכרתני ולא נתת לי שכרי והלא אומר שכרתוך ונתתי לך שכרך אבל אמר לו שתיים קצצת לי והלא אומר לא קצצתי לך אלא אחת המוציא מחבירו עליו הראיה הא מרספיא בראיה הוי רישא בלא ראיה רב נחמן בר יצחק רישא

שמחמת מלחמה וי"ל דהכא כיון דאין טוען שמה אלא צרי ואומר ודאי שלא שכן אין לנו להחזיקו כמשקר כיון דאית ליה מגו אכל כשאין לו מגו אינו נאמן דשמה שכן מחמת שהוא טרוד בפועליו ומחמת שסבור שפרע טוען צרי אף על פי שמסופק וינשין מוספות כמאות פז: ד"ה דמיפרען: **במתוך שיבול צומר צדח"מ יבול צומר נאנסו.**
תימה לפירוש הקונטרס שפירש בהגוזל קמא (צ"ב דף קו. וסא) דבפקדון שיכול להעני אפילו כופר הכל חיוב א"כ כי אמר נמי להד"מ חיוב שבוטה ולפרי"מ נמי דלא מייחייב שבוטה לא בכפירה ולא בנאנסו אלא"כ הודה במקצת קשה דאפילו צרי חייא צר אכל ורמי צר חמא דלא מחייבי צהודאה ונאנסו כלא כפירה צהודאה וכפירה כלא נאנסו מודו דחייב דכמה משניות לעיל לא מוזכר גבי פקדון נאנסו כלל וצהלואה נמי דילפינן מפקדון מחייבינן בכפירה והודאה אע"ג דלא שייך נאנסו אס כן כשמודה במקצת כי אמר נמי להד"מ אהיהא דנאנסו מחייב וליכא מגו וליכא למימר דפריך כי נמי הודה יהא נאמן אהיהא דנאנסו (אס) מתוך שיכול לומר אהיהא דהודה להד"מ דא"כ תקשה ליה מכל מודה מקצת שהיא נאמן בזמן דאי צעי כופר הכל אלא ודאי התם לא שייך מגו דאין אדם מעני לכפור הכל מיהו לפריצ"א דמפרש דבטענה דשייכא בפקדון דהיינו נאנסו מייחייב כופר הכל אחיא שפיר הכא דפריך מתוך שיכול לומר לא היו דברים מעולם והוי פטור כיון דליכא הודאה כי אמר נאנסו פטור אע"ג דאין מגו טוב לו לומר טפי נמתי לך שכרך שלא יחשדהו השכיר כמשקר בזמיד לפי שהוא טרוד והשתא ניחא דפריך דאשמואל טפי ולא פריך דאמאי דאמרין מגו בכל התורה: **בעדים אין צריך בו.**
תימה דאמרין צריש ח"ה (ב"צ דף טט. וסא) דמשכחת חזקה דג' שנים כגון דלמתי צי תרי ואמרו אגרנא מינייה ודיירנא ציה תלת שנין ופריך הני נוגעי בעדות הן דאילו אמרי הכי אמרינן להו הכו אגרנא להאין ומאי קשיא הא אין לריך לפורעו צעדים ולהימניה בזמן דאי צעי אמר יהיצנא אגרנא להאין וי"ל שלא היו רשאין לומר כן לפי שיראים פן יזכה האחד דצין וינטרכו ליתן פעם שניה ועוד אמר ר"י דלמאי דתקון רבנן שבוטה היסת לא מהימני לומר פרעתי כדאמרין צהדיא צפרק שני דקידישין (דף מג.) **בשטמר צריך להחזיר בעדים.**
תימה דלהימן בשבוטה בזמן דאי צעי אמר נאנסו כדמוכח צס"פ המוכר את הבית (ב"צ דף ע. וסא) דצעי מינייה רב עמרם מרצ חסדא המפקיד אכל חצירו צשטר ואמר ליה החזרתינן לך מהו ומסיק דמהימן בשבוטה ורצא גופיה הכי סגינא ליה דפסיק התם הלכתא כדייני גולה ומי ר"ת דה"ק לריך להחזיר לו צעדים אס רוצה ליפטור כלא שבוטה וריצ"א מפרש דהכא לריך להחזיר לו צעדים משום שטרך בידי מאי צעי אכל התם דליירי צעסקא דפלגא מלוה איכא למימר דאפשטי

דספרא ויירי ליה:

כל הגשבעין פרק שביעי שבוטות

אי הכי.
דמשום טרדא דצעל הבית שקלוה לשבוטה מינייה: **אפילו קלץ נמי.**
אפילו נחלקו על הקליצה ליהמנוה לשכיר בשבוטה: **המוציא מחבירו.**
היינו אומן: **עליו הראיה.**
לריך להציא עדים ולא יהא נאמן בשבוטה: **אי הכי.**
דצעה"ב טרוד ושמא שכת אפי' תצענו שכיר לאחר שעצר זמן גצייתו המפורש

צב"מ צפרק המקבל (דף ק"י:) שכיר יוס גובה כל הלילה שכיר לילה גובה כל היום ליטצע נמי שכיר ולשקול: **וי שכיר עובר על כל סגוז.**
לקבל שכרו צ' פעמים: לא שנו. דנשצע ונוטל: **ששכרו צעדים.**
שיש עדים שאמר לו עשה עמי מלאכה היום צשכר ועשה עמו: **יכול לומר לו שכרסיך ונפסי לך שכרך.**
ונאמן כלא שבוטה: **שבוטה שומרין דחייב רחמנא.**
לשומר שכר ליטצע על צבורה ומתה כדכתבי (שמות כב) ומת או נשכר או נשכי שבוטת ה' תהיה צין נשניסה: **היכי משכחם לה.**
שיהא לריך שבוטה: **דאפקיד גביה צשטר.**
שאס יאמר החזרתינן לך אומר לו היה לך ליטול את השטר מדי: **קרי רמי צר חמא וכו'.**
ששם על לז דענת אס אחיא להא דשמואל ורצ דלעיל אי לא: **דאשכחיה רב ששם גרסינן: בזמנו.**
אס תצענו צבון זמן גצייתו: **מרספיא צריא.**
מכלל דנשצע ונוטל דרישא כלא שום ראייה אינו לריך להציא עדים שעשה עמו וליתא לררצ ושמואל דלעיל דאוקמוה למתנימין צששכרו צעדים: רישא

שכרתוך מעולם יכול לומר לו שכרתוך ונתתי לך שכרך אמר רמי בר חמא כמה מעלויא הא שמעתא אמר ליה רבא מאי מעליותא א"כ יבשבוטח שומרין דחייב רחמנא היכי משכחת לה מתוך שיכול לומר לו לא היו דברים מעולם יכול לומר לו נאנסו דאפקיד ליה בעדים מתוך שיכול לומר לו החזרתי לך יכול לומר לו נאנסו דאפקיד ליה בשטרא מכלל דתרווייהו סבירא להו יבמפקיד אצל חבריו בעדים אין צריך להחזיר לו בעדים יבשטמר צריך להחזיר לו בעדים קרי רמי בר חמא עליה דרב ששת יווישם דוד את הדברים האלה (י)בלבו דאשכחיה רב ששת לרבה בר שמואל אמר ליה תני מר מידי בשכיר אמר ליה אין תנינא (י)שכיר בזמנו נשבע ונוטל כיצד בזמן שאמר לו שכרתני ולא נתת לי שכרי והלא אומר שכרתוך ונתתי לך שכרך אבל אמר לו שתיים קצצת לי והלא אומר לא קצצתי לך אלא אחת המוציא מחבירו עליו הראיה הא מרספיא בראיה הוי רישא בלא ראיה רב נחמן בר יצחק רישא

שמחמת מלחמה וי"ל דהכא כיון דאין טוען שמה אלא צרי ואומר ודאי שלא שכן אין לנו להחזיקו כמשקר כיון דאית ליה מגו אכל כשאין לו מגו אינו נאמן דשמה שכן מחמת שהוא טרוד בפועליו ומחמת שסבור שפרע טוען צרי אף על פי שמסופק וינשין מוספות כמאות פז: ד"ה דמיפרען: **במתוך שיבול צומר צדח"מ יבול צומר נאנסו.**
תימה לפירוש הקונטרס שפירש בהגוזל קמא (צ"ב דף קו. וסא) דבפקדון שיכול להעני אפילו כופר הכל חיוב א"כ כי אמר נמי להד"מ חיוב שבוטה ולפרי"מ נמי דלא מייחייב שבוטה לא בכפירה ולא בנאנסו אלא"כ הודה במקצת קשה דאפילו צרי חייא צר אכל ורמי צר חמא דלא מחייבי צהודאה ונאנסו כלא כפירה צהודאה וכפירה כלא נאנסו מודו דחייב דכמה משניות לעיל לא מוזכר גבי פקדון נאנסו כלל וצהלואה נמי דילפינן מפקדון מחייבינן בכפירה והודאה אע"ג דלא שייך נאנסו אס כן כשמודה במקצת כי אמר נמי להד"מ אהיהא דנאנסו מחייב וליכא מגו וליכא למימר דפריך כי נמי הודה יהא נאמן אהיהא דנאנסו (אס) מתוך שיכול לומר אהיהא דהודה להד"מ דא"כ תקשה ליה מכל מודה מקצת שהיא נאמן בזמן דאי צעי כופר הכל אלא ודאי התם לא שייך מגו דאין אדם מעני לכפור הכל מיהו לפריצ"א דמפרש דבטענה דשייכא בפקדון דהיינו נאנסו מייחייב כופר הכל אחיא שפיר הכא דפריך מתוך שיכול לומר לא היו דברים מעולם והוי פטור כיון דליכא הודאה כי אמר נאנסו פטור אע"ג דאין מגו טוב לו לומר טפי נמתי לך שכרך שלא יחשדהו השכיר כמשקר בזמיד לפי שהוא טרוד והשתא ניחא דפריך דאשמואל טפי ולא פריך דאמאי דאמרין מגו בכל התורה: **בעדים אין צריך בו.**
תימה דאמרין צריש ח"ה (ב"צ דף טט. וסא) דמשכחת חזקה דג' שנים כגון דלמתי צי תרי ואמרו אגרנא מינייה ודיירנא ציה תלת שנין ופריך הני נוגעי בעדות הן דאילו אמרי הכי אמרינן להו הכו אגרנא להאין ומאי קשיא הא אין לריך לפורעו צעדים ולהימניה בזמן דאי צעי אמר יהיצנא אגרנא להאין וי"ל שלא היו רשאין לומר כן לפי שיראים פן יזכה האחד דצין וינטרכו ליתן פעם שניה ועוד אמר ר"י דלמאי דתקון רבנן שבוטה היסת לא מהימני לומר פרעתי כדאמרין צהדיא צפרק שני דקידישין (דף מג.) **בשטמר צריך להחזיר בעדים.**
תימה דלהימן בשבוטה בזמן דאי צעי אמר נאנסו כדמוכח צס"פ המוכר את הבית (ב"צ דף ע. וסא) דצעי מינייה רב עמרם מרצ חסדא המפקיד אכל חצירו צשטר ואמר ליה החזרתינן לך מהו ומסיק דמהימן בשבוטה ורצא גופיה הכי סגינא ליה דפסיק התם הלכתא כדייני גולה ומי ר"ת דה"ק לריך להחזיר לו צעדים אס רוצה ליפטור כלא שבוטה וריצ"א מפרש דהכא לריך להחזיר לו צעדים משום שטרך בידי מאי צעי אכל התם דליירי צעסקא דפלגא מלוה איכא למימר דאפשטי

דספרא ויירי ליה:

אפילו בששכרו שלא בעדים מהא דתניא שכיר בזמנו נשבע ונוטל. כיצד בזמן שאמר לו שכרתני ולא נתת לי שכרי. והוא אומר נתתי לך הרי זה נשבע ונוטל. אבל אם אמר לו שתיים קצצת לי והוא אומר לא קצצתי אלא אחת המוציא מחבירו עליו הראיה. ודייקין מרספיא בראיה רישא בדליכא ראיה ואפילו הכי נשבע השכיר ונוטל. ופריך רב נחמן בר יצחק

(ב) עיין רשנ"א ורש"ש מ"ש ע"ד רבינו כוה: (ב) דף מה ע"ב וגימסתינו שם רכס וע"ש בגמ' מחייב רצא לטועני לרצח וכו': (א) ומ"ש בגמ' דצין צ"מ קוב א.

מסורת הש"ם

(א) [נתקמן מו.]. (ב) [נע"י בראש וכן בב"מ קיב: אי' אלהא מתן וכו'ל.]. (ג) [ב"מ קיא. קיב:]. (ד) [לעיל דף מ. ווע"ש צפרס"ן]. (ה) [שבת ג. חולין עה: וסי'ן]. (ו) [לפניו בקרא בלבו]. (ז) [ב"מ קג. קיא.]. (ח) [ווע"פ חוס' ב"מ כג. ד"ה א"ה ועי' היטב מוספות שבת קכ: ומה ש"ימני שם].

תורה אור השלם

1. לא תעשק את רעך ולא תגזל לא תלקן ואלא שכיב אתך עד בקר: ויקרא יט יג
2. וְיָשֶׁם דָּוִד את הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּלִבּוֹ וַיֵּקָרָא מִאֵד מִפְּנֵי אֲבִישׁ מֶלֶךְ גִּת: שמואל א כא יג

הגהות הב"ח

(ה) תוב' ד"ה אי הכי וכו'. אין לחוש כיון שעדיין:

מוסף רש"י

גבי בעל הבית. כלומר צוכתא דצעל הבית, איכא תרי חזקי. לטוטו (ב"מ קיב.). יישר וכן אמר ר' יוחנן. יפה אמרת וכן שמעתי מר' יוחנן (שבת טג.) שפיר קאלמת (פסחים ג.) חזרין ענה: **מישתא הוה שתי ליה.**
שמה מים היה כשלאמר ר' יוחנן ומתוך כך ילא רב אמי (חולין שם בערי"ז לעיל ח.). מישהא הוה שתי ליה. מנהגו של ריש לקיש כשאמר ר' יוחנן שמוטע שאינו מודה לו, שהיה ריש לקיש שטה או מטיס קודם שחולק עליו, אזי יחזור טו ובמתוך כך ילא רב אמי ולא שמואל שם אס נחלק עליו (שם וסא). שכיר בזמנו נשבע ונוטל. אס ציוס טלא מלמלכתו צענו, נשבע שלא קיבל ונוטל, שזה אחד מן הנשבעים ונוטלין שמקנו לו כממס דשקלוה לשבוטה חזקנא הבית ושדויה אשכיר משום דצעל הבית טרוד בפועליו וסכנר שמתן ליה כשמתן לחצירו (ב"מ קג.).

רבינו חננאל (העש"י) נאנסו נאמן ואין עליו אלא שבוטח השומרים כי נאנסו כן זה אינו חייב אלא שבוטה שהחזרתיו לך וריי. ורבא הוא עצמו אמר בפרק חזקת הבתים (ב) כי המפקיד אצל חבריו בעדים צריך להחזיר לו בעדים. וחזר בו וכן הלכתא: ירושלמי. א"ר בון בעל הבית ע"י שפסקיו מרובין תקנו שבוטה לשכיר. ודכוותה תקנו לבעל הבית שאם עבר זמנו אינו נשבע ונוטל. תני ר' חייא לטיועיה אם יש עדים שחבנו בזמנו אפילו אחר שנה נשבע ונוטל. א"ר יוסי אלו לא אלא אותו היום בלבד וק"ל כי יוסי (ג) ואחינן למפשט דנשבע השכיר ונוטל

אפילו בששכרו שלא בעדים מהא דתניא שכיר בזמנו נשבע ונוטל. כיצד בזמן שאמר לו שכרתני ולא נתת לי שכרי. והוא אומר נתתי לך הרי זה נשבע ונוטל. אבל אם אמר לו שתיים קצצת לי והוא אומר לא קצצתי אלא אחת המוציא מחבירו עליו הראיה. ודייקין מרספיא בראיה רישא בדליכא ראיה ואפילו הכי נשבע השכיר ונוטל. ופריך רב נחמן בר יצחק